

İSLAMİ TARİHİ MİRASIN KORUNMASI VE RESTORASYONU İLE İLGİLİ ULUSLAR ARASI SEMPOZYUM RAPORU VE TAVSİYE KARARLARI

Lahor, 13 Nisan 1980 UNESCO

I. ARTALAN

UNESCO Genel Konferansı'nın 1978 tarihli 20. Oturum'unda, dünyanın farklı bölgelerindeki kültürel miras üzerine bir dizi çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Bu çalışmaların birincisi İslami mimari mirası konu edinmiştir. UNESCO, İslami mirası öncelikli konu olarak incelemeye karar verirken söz konusu mirasın kendine özgü niteliklerini ve bu mirasa yönelik büyük tehditleri tanımak istemiştir. UNESCO ayrıca, pek çok İslam ülkesinde hali hazırda tamamlanmış olan çalışmalara dikkat çekmeyi ve İslam dünyasındaki, her bir ülkedeki mirasın korunmasının önemine dair gitgide artan bilinci teşvik etmeyi dilemiştir.

II. GİRİŞ

II. 1. Sempozyum, 7 - 13 Nisan 1980 tarihleri arasında Pakistan'ın Lahor kentinde düzenlenmiştir ve genelde İslam ülkesi olan 11 ülkeden 31 katılımcı Sempozyum'da hazır bulunmuştur. Tüm katılımcılar İslami mirasın korunması ve yenilenmesi alanında uzmandırlar. Ayrıca, İslam Konferansı Örgütü, Aga Han Mimarlık Ödülü, Uluslar arası Kültürel Mirasın Korunması Merkezi (ICCROM), Uluslar arası Anıtlar ve Ören yerleri Konseyi (ICOMOS) ve Uluslar arası Müzeler Konseyi (ICOM)'nin yanı sıra, UNESCO Genel Müdürü de toplantıda temsil edilmiştir.

II. 2. Sempozyum'un açılışı, Pakistan Başkanı General Muhammad Zia-ul Haq tarafından yapılmıştır. Çalışma evrakının sunulmasının ve genel müzakerelerin ardından, katılımcılar iki çalışma grubuna ayrılmışlar, gruplardan biri kabul edilen koruma esaslarının İslami mimari miras üzerinde uygulanmasını tartışırken, diğer grup İslami kentsel gelişimi hakkında politikalar oluşturmak üzerine çalışmıştır. Bu gruplar, aşağıda belirtildiği gibi, genel kurulda kabul edilen Tavsiye Kararları'nın temelini oluşturan detaylı tavsiye kararları ortaya koymuşlardır.

II. 3. Katılımcılar ayrıca, Lahor kentinin dikkat çekici anılarını ve Eğitim, Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Muhammed Ali Khan Hoti'nin Pakistan'daki İslami anıtların korunması ve yenilenmesi konulu özel fotoğraf sergisini ziyaret etme fırsatını da bulmuşlardır.

III. İSLAMİ BİR MİRAS

III 1. Mimari mirasın İslam'daki rolü ve durumu konusunda büyük tartışmalar olmuştur. Bazı ülkeler için kültürel mirasın korunması Müslümanların yaşam biçiminin canlı bir tecessümü olması bakımından önemli iken; diğerleri açıkça mimari mirasın korunması için Kur'an'ın, Sünnet'in ve diğer benzer metinlerin salahiyetini arzuladıklarını belirtmişlerdir. Ancak tüm katılımcılar, mimari mirasın bir Müslüman'ın Tanrı'nın yarattığı âlemdeki yerlerini anlamak için geçmişte yapılanlara saygı duyması gerekliliğinin bir parçası olduğunda karar kılmışlardır.

III. 2. Katılımcılar, İslam mimarisinin her bir ülkenin kültürel kimliğini yansıtmasının yanı sıra, tüm Müslüman halkların kendilerine ortak tarihleri ve ortak gelecekleri ile ilgili bilinç aşılayan ortak mirası olduğunu kabul etmiştir. Bu nedenle, tüm İslam ülkeleri mimari mirasın korunmasının sorumluluğunu paylaşmalıdır.

III. 3. Katılımcılar İslami ülkelerin kendi kültürel miraslarının korunmasına gösterdiği artan ilgiye dikkat çekmişlerdir; bilhassa bu ülkeler Aga Han Mimarlık Ödülü'nün kurulmasını ve

İslam Konferansı Örgütü'nün Uluslar arası İslami Kültürel Mirası Komisyonu'nun kurulmasına yönelik girişimlerini memnunlukla karşılamışlardır, (bkz. para. XII. 1.)

III. 4. İslami mimari miras sadece çevresindekiler ile birlikte fevkalade niteliklere sahip münferit binaları değil, köylerdeki ve kasabalardaki, uyumlu bir fiziksel çevre teşkil eden, İslam toplumunun kendine has karakterine ve doğanın getirdiği gerekliliklere uygun, alelade konutları da içerir. İslam dünyasındaki çoğu yerleşim yerinde insan ile doğa arasındaki uyumlu ilişki halen görülebilir.

III. 5. Bu mirasın büyük bir bölümü halen var olmakta ve zamanında eylemlerle kurtarılabilecek iken, geleceği çeşitli unsurların büyük tehdidi altındadır. Çoğu hükümet gerekli mali kaynaklardan ya da teknik uzmanlıktan yoksundur. İslam dünyasındaki büyük şehirler hızlı bir dönüşüm süreci ile yüz yüzedir ve bazıları kentsel dokularını ve karakterlerini geri getirilemez biçimde kaybetmiştir bile. İslam toplumunun sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi yapısı endüstriyel teknolojinin yeni üretim biçimleri ve yabancı gelişim örnekleriyle birden ortaya çıkmasıyla birlikte ciddi biçimde bozulmuştur. Bu sebeple, hali hazırda demografik büyümenin ve altyapısı ve hizmetlerinin yetersizliğinin baskısı altında olan geleneksel İslam kentleri görüntüsünden büyük taviz vererek ve istemeyerek Batı kentlerinin kimliğine bürünmüştür.

III. 6. Son zamanlardaki bu hızlı bozulma, çoğunlukla mevcut materyalist ilerleme fikirlerinden etkilenen mesleki yetkililerin geleneksel çevreden arlanıp kentlerin tamamıyla yok edilmesini ve sözde modern kent görünümünü yaratılarak yeniden inşa edilmesini planlamasının sebebidir. Katılımcılar, en üst düzeyde bir karar verme bakış açısı ile radikal bir değişiklik olmadan çok fazla şeyin başılamayacağını vurgulamışlardır.

III. 7. Şu anda bu olanlar, Müslüman ülkeler arasında yeri doldurulamaz kentsel ve mimari miraslarının ve tarihi alanları koruyup İslami değerleri sanayi döneminin vaat ettikleriyle birleştirecek, İslami bir çerçeve dâhilindeki sosyal, kültürel ve ekonomik gelişim stratejisi ile bütünleştirmeye yönelik olumlu isteğin bilincinin oluştuğunu işaret etmektedir.

III. 8. Katılımcılar, bundan dolayı, hükümetleri, idari bölümleri ve İslami kültürel mirasın korunmasından sorumlu olan herkesi tarihi binalarını ve kentsel alanlarını koruma ve rehabilite etmenin yollarını bulmaya ve sadece yerel ve bölgesel özelliklere değil aynı zamanda İslam toplumunun yaşayan gerçeklerine ve temel gayelerine saygı gösteren çağdaş bir İslami çevre belirlemeye sevk etmişlerdir.

IV. MEVZUAT VE YÖNETİM

IV. 1. Çoğu İslam ülkesinde yer alan münferit binalar, anıt grupları ya da önemli tarihi alanların korunmasına yönelik yasal araçlar güçlendirilmeli ve geniş bir kültürel varlık yelpazesini içine alacak kadar genişletilmelidir ve bu yasal araçların uygulanması kolaylaştırılmalıdır. Böyle yasalara sahip olmayan İslam ülkeleri bu yasaları oluşturmali ve yürürlüğe koymalıdır. Evkaf ve diğer geleneksel örgütler, tarihi öze yönelik değişen koşulları dikkate almak üzere desteklenmelidir.

IV. 2. Koruma çalışmalarının giderlerini karşılamaya yardımcı olması için, ulusal ve yerel düzeylerdeki ilgili kurumlara yeterli fon sağlanmalıdır. Özel mülk sahiplerine parasal destek ve mali teşvikler verilmesi göz önüne alınmalıdır. Uygun görüldüğü yerde, Evkaf tarafından toplanan fonların yeterli bir bölümü, örgütün sorumluluğundaki tarihi binaların korunmasına ayrılmalıdır.

IV. 3. İslam mimarisinin korunması, uğta bir konu olarak değil, bilakis kent ve ülke planlamasının büyük bir hedefi olarak göz önüne alınmalıdır. Korumayı genel planlama ve gelişim erevesi ile btnleştirebilmek için, faaliyetleri tarihi evre üzerinde etki sahibi olabilecek farklı makamlar arasında işbirliği sürdürülmeli ve geliştirilmelidir. nemli planlama kararlarını elinde tutan yerel makamlar mimari mirasın korunmasında özel bir sorumluluk taşımaktadırlar ve fikir ve bilgi alışverişi yaparak birbirlerini desteklemelidirler.

IV. 4. Koruma alışmaları yapmak için yeterli mali güce sahip olmayan Müslüman ülkelere, hkmetler arası ikili anlaşmalar ya da uluslar arası işbirliği vasıtasıyla ekonomik ve teknik yardım sağlanmalıdır.

V. ENVANTER

Eksiksiz bir mimari miras envanteri, mimari mirasın korunması için yasa uygulamada ve rakip projeler arasında ulusal kaynakları tahsis etmede önemli bir araçtır. Bu nedenle tüm kültürel alanlara yığılmış tarihi araştırma malzemesi, ölçümlü çizimler ve fotoğraflar biçiminde kapsamlı belgeler ve her ülkenin ilgili kamu kurumunda dizini oluşturulmuş belge arşivleri oluşturmak önemlidir.

VI. ARAşTIRMA VE EğİTİM

VI. 1. Araştırma.

İslam mimarisinin kendine özgü sorunları hakkında daha fazla araştırma yapılması ve İslami kentlerin aslında nasıl işledikleri hakkında daha fazla bilgi gerekmektedir. Bu gereksinim aşağıdakilerle giderilebilir:

- (i) geliştirilmiş bir bilgi alış verişi (UNESCO/ICOMOS Belgelendirme Merkezi, ve diğer ilgili kurumlar aracılığıyla); ve
- (ii) araştırma laboratuvarları kurarak.

(ii) konusunda Sempozyum, her bir ülkenin kendi binalarına müdahale ederken deney yapabilmesini mümkün kılmak için İslam lkelerinde uygulanabilir olduğu lde çabuk mimari mirasın korunması ile ilgili araştırma laboratuvarları kurulmasını tavsiye etmiştir. UNESCO gibi uluslar arası örgütlerin aşağıdaki biçimlerde destek vermesi de ayrıca tavsiye edilmiştir:

- (a) ekipman; ve
- (b) teknik personel için eğitim tesisleri.

Koruma laboratuvarlarının personeli inşaat ve bina araştırma laboratuvarlardan gelen araştırma çalışanlarını ya da özel ya da mesleki nitelikleri olan insanları kapsamalıdır. Bu alışanlar, özel koruma laboratuvarları kurulana kadar mevcut laboratuvarlarda çalışmak zorunda kalacaklardır.

VI.2. Koruma uzmanlarının eğitimi için programlar.

lkelerindeki koruma çalışmalarının çeşitli yönlerinin getirdiği sorumluluklar, İslam lkelerindeki mimarlara, arkeologlara, sanat tarihçilerine, şehir planlamacılar ve diğer uzmanlara düşmektedir. Ancak, yeterli sayıda uzman yoktur. Bu nedenle tüm ülkelerde eğitime ve uzmanlığın güçlendirilmesine büyük önem verilmelidir ki bu ülkeler, mümkün olan yerlerde UNESCO ve diğer uluslar arası kurumların, özellikle de İslam Konferansı rgt'nün desteğini alarak kendi başlarına koruma çalışmalarını srdrebilsinler, kendi sorunları ile başa ıkabilsinler.

Mümkün oldukça, İslam ülkelerinden gelen uzmanlar, çalışmaların yüksek prensipler doğrultusunda yürütüldüğünden ve sürekli bir izleme ve bakım süreci olduğunda emin olmak için, koruma projelerinde yer almalıdırlar.

Whenever possible, experts from Islamic countries should be involved in conservation projects, with a view to ensuring that the work is carried out according to the highest principles and that there is a continuous monitoring and maintenance process.

VI. S.Sanatçıların/zanaatkarların geleneksel inşaat ve dekorasyon teknikleri öğretilerek eğitilmesi manevi bir değerdir ve kaybedilmemesi için özel ihtimama ihtiyaç duyar. Her bir ülkenin özgün bölgelerindeki inşaatçılık zanaatını ve sanatını hayata döndürmek için tüm İslam ülkelerinde eğitim programları oluşturulmalıdır. Bu programları hazırlarken ve uygularken bu zanaatlara yönelik dış etkilerden, ve hatta komşu bölgelerden gelen dış etkilerden kaçınılmalıdır ki özgün zanaatlerin eşsiz nitelikleri korunup bölgesel bütünlük sağlanabilsin.

Geleneksel çıraklık eğitiminin kullanılmasına da önem verilmelidir. Bu amaca yönelik uygun örgütlerin desteğinin yanı sıra hükümet destekleri ve uygulamalı destek sağlanmalıdır. Tarihi malzemeler üzerine çalışan bilim adamları tarafından bir teknik terminoloji kaydı, zanaatkarlara danışılarak dikkatlice hazırlanmalıdır. Geleneksel zanaatların tam ve detaylı bir kaydı oluşturulmalı ve bu kayıt, malzemelerin bileşiminive dokusu, kullanılan alet edevat ve geleneksel çalışma yöntemi ile ilgili bilgileri içermelidir.

VII. EĞİTİM PROGRAMLARI YOLUYLA KAMU BİLİNCİNİ ARTTIRMAK

Mimari miras, ancak değeri halk, özellikle de gençler tarafından bilinirse kalıcı olacaktır. Bu nedenle, bu konuda tüm yaşlara hitap eden eğitim programlarına önem verilmelidir. Buna ek olarak, basın, radyo ve televizyonda ulus çapında kampanyalar düzenlenmelidir. Mimari mirasın değerlerini halka duyurmanın ve bu değerlerin korunmasına halkı da dahil etmenin diğer yolları arasında Müslüman toplumunun geleneksel dini eğitim üslubunun (örn. camilerde eğitim) yanı sıra özel posta pullarının, posterlerin basılması, sergilerin düzenlenmesi de vardır.

VIII. ÖZEL KURUMLARA HÜKÜMET TEŞVİKİ

Kamu bilincini uyandırmaya ve koruma programlarına faal katılım sağlamaya gayret eden – uluslar arası, ulusal ve yerel düzeydeki – bağımsız örgütler teşvik edilmelidir.

IX. KABUL EDİLMİŞ KORUMA İLKELERİ

Katılımcılar, mimarların ve koruma ve restorasyon çalışmalarında yer alan diğer uzmanların İslami mimari mirasın kendine has özelliklerini dikkate alacak rehberliği için kabul edilmiş ilkelere açık bir biçimde ihtiyaç duyulduğunu görmüşlerdir. Bunun bilinciyle Uluslar arası Anıtlar ve Ören Yerlerinin Korunması ve Restorasyonu Tüzüğü, diğer adıyla Venedik Tüzüğü incelenmiş ve bu tüzükte belirtilen ilkeler genel olarak İslam dünyasında uygulanabilir bulunmuştur. Ancak, bu ilkeler doğrudan doğruya İslam dünyasının sorunları ile ilgili olarak ifade edilmelidir. Bu nedenle katılımcılar, UNESCO'nun desteği ile, Cidde'deki İslam Konferansı Örgütü ortaklığı ile, İslam ülkeleri Hükümetlerine (bir başka deyişle ciddi bir müslüman nüfusu olan ülkelere) sunulmak üzere bunun gibi bir tüzüğün ya da ilkeler beyannamesinin kaleme alınmasını tavsiye etmişlerdir. Bu amaçla, toplantıda İslami mimari mirasın korunması ile ilgili bir ilke beyanname taslağı, diğer adıyla Lahor İlkeleri, kabul

edilmiştir. Bu taslakta ifade edilen ilkeler hep birlikte uyumlu bir politikanın temel dayanağını oluşturmaktadır ve bu nedenle bu ilkelere görünmez bir bütün gözüyle bakılmalıdır.

X. İSLAMİ MİRASIN KORUNMASI İÇİN KORUYUCU TEDBİRLER

X. [korumaya başlamadan önce ön incelemeler.

Acil onarımlar dışında, anıt ve ören yerlerinin ön incelemelerinden önce hiçbir koruma çalışmasına başlanmamalıdır. Özellikle de, yapının zemin suyu ve drenajı, ve temeli ve çevresindeki toprak incelenmeli ve tetkik edilmelidir ve çoğu İslam ülkesinde ciddi boyutlarda olan yüksek nemi önlemek için uygun tedbirler alınmalıdır.

X. 2. Depremlere, sel baskınlarına ve fırtınalara karşı koruma.

İslam ülkelerindeki çoğu bölge, genellikle tüm hasarlı binaların hayatta kalanların güvenliği için hızla yıkılması ile sonuçlanan beklenmedik doğal afetlere maruz kalmaktadır.

Sempozyum, tüm ulusların kültürel mirasını doğal afetlerden önce korumaya almaya önelik tedbirler geliştirmek ve hasa görmeleri halinde tarihi binaların yıkılmasını önlemek üzere acil durm planları tasarlamak üzere çalışma yapmalarını şiddetle tavsiye etmektedir. Bu bağlantıda, İslam ülkeleri tarihi binaların depreme karşı dayanıklılığını geliştirmek için uluslar arası kurumlarla (örn. UNESCO/ICOMOS) işbirliği yapılmalıdır.

X. 3. Yangın tehlikesine karşı koruma.

İslami tarihi mirasın önemli bir bölümü tamamen ya da kısmen ahşaptan yapılmış binalardan oluşmaktadır. Bu binalar, bu amaçla geliştirilen yangına karşı koruma sistemlerinin yanı sıra, moern koruma tekniklerinin kullanılmasıyla da yangına karşı korunmalıdır. Hiçbir koşulda yangın tehlikesi yıkım için bir bahane olmamalıdır.

X. 4. İslami bahçelerin korunması

İslami bahçeler İslami mirasın önemli, ama ne yazık ki genellikle ihmal edilmiş bir unsurdur. Katılımcılar her bir ülkedeki sorumlu makamların binaların korunmasına gösterdiği dikkati ve koruma ve restorasyon çabalarını bahçelere de vermeleri gerektiğini göz önünde bulundurmuşlardır. Bu bağlantıda, İslam ülkeleri ICOMOS/IFLA'nın gösterdiği uluslar arası gayretlerde de daha faal bir rol oynamalıdır.

XI. KENT ÇEVRESİ

Kent çevresinin korunması, esas itibarıyla kentin tarihi özelliklerini ve güzelliklerini korumak amacıyla değişim oranını kontrol altında tutmakla ilgili bir konudur. Yeni binaların tarihi çevrelerle bütünleşmesi mümkün ve yeni sosyal işlevlerin oluşturulabilmesi için genellikle gereklidir. Dikkatli bir biçimde planladığı takdirde, süreklilik hissini destekleyerek eski kentin güzelliklerine katkıda bulunabilir. Ancak, bu bütünleşme sadece yeniliklerin planlama ve tasarımları eski olanların özellikleri tarafından belirlendiği takdirde başarılı olabilir. Bu nedenle, ilk adım olarak eski kentin tarihi özelliklerinden fire vermeden değişime ne kadar açık olduğu değerlendirilmelidir. İkinci olarak ise, bu bölgelerin sakinlerinin ihtiyaçlarının kısıtlamalar çerçevesinde karşılanıp karşılanamadığı değerlendirilmelidir. Sadece bu değerlendirmeler çerçevesinde inşaat olurluğu hakkında makul bir karar verilebilir.

XII.GENEL TAVSİYELER

XII. 1. Kalıcı bir İslami Mimari Mirasın Korunması Komisyonu oluşturulması:

Sempozyum, İslam Konferansı Örgütü'nün bir Uluslar arası İslami Kültürel Mirasının Korunması Komisyonu kurma teklifini dikkate almış ve nu örgütün hedefleri ve işlevlerini kabul etmiştir. Bu hedef ve işlevler tüm ülkelerin envanterlerinin oluşturulmasını ve belgelendirme tekniklerini gerekli yerlerde araştırma ve koruma ekspertizi sağlanmasını, mimari mirasa yönelik tehditlerin izlenmesini, gerekli eylemlerin tavsiye edilmesini kapsayacaktır.

İslam ülkeleri ve İslami mimari mirasın var olduğu diğer ülkeler bu Komisyon'un üyesi olacaklardır.

XII.2. İslam mimarisi insanlığın kültürel mirasının ayrılmaz bir parçasıdır. Bundan dolayı katılımcılar, bilgi ve deneyim alış verişi yapmak ve ortak koruma yöntemlerini tasfiye edip geliştirmek için İslam dünyası dışında kalan ülkelerle işbirliği sağlamanın ve bu işbirliğini arttırmanın gerekli olduğunu kabul etmişlerdir. İslam dünyası dışındaki İslami mimari mirasın korunmasına gösterilen özeni takdir ettiklerini dile getirmişler ve sınırları içinde İslami miras bulunan ülkelerin: (a) koruma çalışmalarını sürdürmeye ve yoğunlaştırmaya; (b) UNESCO ve diğer uygun uluslararası kurumlar aracılığıyla araştırma ve bilgilerin, özellikle de bu ülkelerdeki islami mimari mirası yerinde görüp incelemek isteyen öğrenci ve bilim adamlarının değişimi ile, dağılılması için iletişim kanalları kurmaya teşvik edilmesini avsiye etmektedirler. İslam ülkelerinde yer alan diğer kültürlerin mirasına da İslami mirasa gösterilen saygı gösterilmelidir.

XII. 3. Sempozyum, dDaimi bir esin ve eğitim kaynağı olarak islami mirasın önemi hususunda aşağıdaki eylemlerin gerçekleştirmesini tavsiye etmiştir:

- (i) her bir ülkede ulusal düzeyde islami mimari mirasın korunmasından sorumlu yetkili bir organ kurulacaktır;
- (ii) üç kutsal İslam kentinin korunması ve geliştirilmesi ile tavsiye vermek üzere uzmanlardan oluşan bir istişare kurulu oluşturulacaktır;
- (iii) bu kurul, İslam Konferansı örgütünce öngörülen Uluslar arası İslami Kültürel Mirasın Korunması Komisyonu'ndan ek tavsiye ve rehberlik alacaktır;
- (iv) esas koruma çalışmaları, bu çalışmaları etkili bir biçimde sürdürebilecek, iyi eğitilmiş, yüksek maaşlı bir uzman grubuna emanet edilecektir.

XIII. MÜNFERİT KENTLER

XIII. 1. Mekke, Medine ve Kudüs kentlerinin tarihi mirasına yönelik tehditler.

Bütün İslam alemi üzerindeki büyük dini ve kültürel önemi bakımından Mekke (tul-Mukarrama), Medine (tul-Munavvara) ve Kudüs kentleri birer esin kaynağıdır. Katılımcılar bu kentlerin geleneksel, mimari, çevresel ve kültürel özelliklerini, dokularını ya da bütünlüklerini değiştirecek hiçbir eylem yapılmamasını ve bu kutsal kentlerin modern gelişimin zararlı etkilerinden korunması için çaba gösterilmesini tavsiye etmişlerdir. Kentsel büyüme sebebiyle fiziksel dönüşümün kaçınılmaz olduğu yerlerde bu dönüşümün bu kutsal kentlerin mukaddesliğiyle uyum içinde olması için çaba gösterilmelidir.

XIII. 2. Sen'a kentine yönelik tehdit.

Katılımcılar, Sen'a kentinin gitgide artarak yok olduğuna dair kaygılarını dile getirmişler ve uluslar arası İslam Topluluğu'nu Kuzey Yemen Hükümeti ile birlikte bu eşsiz kenti korumak için acil tedbirler almaya sevk etmişlerdir.

XIII.3. Fez kenti üzerindeki kentleşme baskısı

Fes kenti islam dünyasının en önemli geleneksel kent alanı ve yapısı olarak uluslar arası bir üne sahiptir. Katılımcılar, yakın geçmişte hazırlanmış olan nazım planının yetkililerce tam olarak uygulanmasını, ve özellikle, koruma altındaki yeşil alanların, bina içi alanların ve surların dışındaki yeşil kuşağın artan ve kontrol edilemeyen kentleşme baskısından kurtarılması gerektiğini vurgulamışlardır. Benzer bir şekilde, geleneksel doku üzerindeki yeni gelişmelerin ve eklemelerin kati bir şekilde Fes'in kendine has karakterine uyması gerektiğini tavsiye etmektedirler.

XIII.4. Halep'in eski bölgeleri üzerindeki tehdit

Halep'in iyi korunmuş tarihi bölgeleri günümüzde, geleneksel dokunun tam ortasından geçen geniş yollar öngören uygunsuz bir nazım planının tehdidi altındadır. Bab el Faraj bölgesinin son günlerdeki toptan yıkımı yeniden gelişim projelerinin önünü açmıştır, ki bu projelere şehir surları içine dikilecek bir dizi gökdelen de dahildir. Uygulandığı takdirde, bu projelerin eski

kent üzerinde yıkıcı etkileri olacak ve telafi edilemez kayıplar meydana gelecektir. Bu nedenle katılımcılar Suriye Hükümeti'nden bu projeleri UNESCO tarafından önerilen alternatif projeler ışığında yeniden gözden geçirmesini talep etmişlerdir.

XIII. 5. İslami Kahire'nin kültürel mirasının korunması

İslam dünyası içinde Kahire kenti en çok kültürel alan ve çeşitli dönemler yoğunlaşması olan yerdir. Bu mirasın önemi ve şu anda yüzyüze olduğu dramatik çevre problemleri konusunda katılımcılar bu tarihi bölgenin korunması ve çevresel olarak geliştirilmesi için bütünlük bir proje hazırlanması fikrini şiddetle desteklemişlerdir.

XIII.6. Sevil'deki Alkazarın bahçesine yönelik tehdit.

Katılımcılar, İspanyol Kültür Bakanlığı'ndan, Bayındırlık Bakanlığı'ndan, ve Sevil Belediyesi'nden Sevil'deki Alkazarın, insanlığın kültürel mirasının bir parçasını oluşturan ve bahçelerinin bütünlüğünün korunması için gerekli tüm tedbirleri almalarını ve bu bahçelerde ve San Fernando Kalesi boyunca inşaat yapılmasını önlemelerini talep etmişlerdir.

XIII.7 Pakistan Hükümeti'nin Koruma ve Restorasyon Çalışmaları.

Sempozyum, Pakistan Hükümeti'nin mimari ve görsel mirasının korunması ve restore edilmesinde gösterdiği çabayı takdir ettiğini dile getirmiştir. Surlarla çevrili Lahor kenti için bu tarihi kent bölgesindeki gelişmeleri kontrol altında tutup bölgenin çevresel niteliklerini arttırmak ve Lahor Gelişim Yetkilileri,

Evkaf Örgütü ve Arkeoloji Bölümü'nün yaptığı katkıları düzenlemek için yetkililerce başlatılan kapsamlı planlama ve koruma projesine özellikle dikkat çekilmiştir.